

## ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

*Анотація. Розглянуто особливості обліку операцій із використанням платіжних карток. Сформульовано переваги використання платіжних карток у відрядженнях.*

*Аннотация. Рассмотрены особенности учета операций с использованием платежных карточек. Сформулированы преимущества использования платежных карточек в командировках.*

*Annotation. The article deals with the peculiarities of accounting of operations with the use of payment cards. The advantages of the use of payment cards in missions formed.*

*Ключові слова: безготівкові розрахунки, платіжна картка, корпоративна картка, довірена особа клієнта, банк-еквайр, банк-емітент.*

У даний час в умовах конкуренції, що загострюється, в основу розвитку банківської системи повинні бути покладені нові банківські технології, які в найближчому майбутньому обіцяють подання, з одного боку, клієнту широкого спектра сучасних банківських продуктів і послуг, з іншого – банківському персоналу можливостей для якісного управління операціями і безпечного ведення банківської справи.

Дослідженням банківських операцій з платіжними картками займалися такі вчені, як Кіндрацька Л. М. [1], Табачук Г. П., Сорохман О. М., Бречко Т. М. [2], Мороз А. М. [3] та ін.

Метою дослідження є розгляд порядку організації та обліку операцій банку з платіжними картками.

Завданням дослідження є розгляд теоретичних аспектів проведення операцій банку з використанням платіжних карток. Об'єкт дослідження – використання платіжних карток комерційним банком. Предметом дослідження є облік операцій із використанням платіжних карток.

Головною складовою системи банківських інновацій є система безготівкових розрахунків як один із головних елементів платіжної системи будь-якої розвиненої держави.

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платника на рахунок одержувача, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівки в касу банку, на рахунки одержувачів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях або в електронному вигляді [4]. Одним із прогресивних інструментів у розвитку безготівкових розрахунків є пластикова картка. На сьогоднішній день у розрахунках між підприємствами все частіше застосовують банківські платіжні картки або, як їх ще називають, корпоративні картки. На вигляд така картка схожа на візитку з пластику і належить банку, у якому відкрито картковий рахунок. Вона дає можливість розпоряджатися коштами на картрахунках юридичних і фізичних осіб, здійснювати безготівкові платежі в магазинах, готелях, АЗС, брати готівку в банкоматах та касах банків під час відряджень та в повсякденному житті.

Для початку визначимося, що таке платіжна картка. Платіжна картка – це спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу грошей з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування грошей зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання грошей у готівковій формі в касах банків, фінансових установ і через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором. Одним із різновидів платіжної картки існує корпоративна картка. Це платіжна картка, емітована на ім'я довіреної особи клієнта – юридичної особи або фізичної особи-підприємця. При цьому довірена особа клієнта – фізична особа, визначена в договорі між емітентом та клієнтом (дорученням клієнта), якій клієнт довірив здійснення операцій за рахунок частини або всіх коштів, що обліковуються на його картковому рахунку, з використанням окремої платіжної картки, емітованої на ім'я цієї особи. Зазначимо, що власниками карток можуть бути повнолітні дієздатні фізичні особи, які перебувають у трудових відносинах з юридичною або фізичною особою – суб'єктом підприємницької діяльності, тобто власником спеціального карткового рахунку [5].

Корпоративні картки для юридичних осіб мають службовий характер і призначені для оплати витрат підприємства його працівниками. Кожна операція з використанням такої картки документується, дозволяє підзвітним особам легко звітувати перед бухгалтерією.

В Україні існує два види корпоративних карток:

1) дебетна – надає можливість здійснювати операції в межах залишку коштів на картковому рахунку (VISA Electron, Cirrus/Maestro);

2) кредитна – надає можливість здійснювати операції як за рахунок залишку коштів на картковому рахунку, так і в межах встановленого ліміту овердрафту по рахунку (VISA Gold, VISA Classic, VISA Business, EC/MC Mass, EC/MC Standard, EC/MC Silver, EC/MC Gold) [2, с. 83–84].

Одне підприємство може мати необмежену кількість картрахунків як в одному банку, так і в різних. Картки можуть бути різного класу: VISA Gold – для керівника, VISA Business – для заступника, а VISA Classic – для

Для отримання платіжної картки клієнт банку відкриває картковий рахунок: картковий рахунок для юридичних і фізичних осіб – суб'єктів господарювання – на балансовому рахунку 2605 АП "Кошти на вимогу суб'єктів господарювання для здійснення операцій з використанням платіжних карток"; картковий рахунок для фізичних осіб на балансовому рахунку 2625 АП "Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток" [2, с. 84].

Банки виконують різні операції з платіжними картками. Обсяг послуг залежить від виду картки і платіжної системи. Переказ коштів на картрахунки фізичної особи може виконуватися за рахунок внесення готівки через банкомат, касу банку-емітента, іншого банку шляхом переказу коштів із своїх поточних або депозитних рахунків, а також із рахунків інших осіб за їх дорученням. Банки самостійно розробляють порядок бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток з урахуванням особливостей внутрішньобанківської платіжної системи, дотримуючись основних принципів бухгалтерського обліку [5]. Під час проведення операції з поповнення коштів на картрахунок в банку-емітенті здійснюють такі бухгалтерські проведення:

у разі внесення готівкових коштів через касу:

Дт рахунки для обліку готівкових коштів;

Кт 2625 кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій із використанням платіжних карток.

У разі переказу з поточних та інших рахунків:

Дт рахунки клієнтів (2620, 2630), інші рахунки;

Кт 2625 Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток.

У разі проведення розрахунків за придбані із застосуванням платіжної картки товари та отримані послуги в банку-еквайрі здійснюють такі бухгалтерські проведення:

на суму оплати за товари, що здійснена банком-еквайром до одержання коштів від банку-емітента;

Дт 2924 транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток;

Кт 2600 кошти на вимогу суб'єктів господарювання (рахунок одержувача);

на суму одержаного покриття з банку-емітента;

Дт коррахунки;

Кт 2924 транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток.

Якщо банк-еквайр одночасно є банком-емітентом, то в разі переказу/зарахування коштів за товари під час переказу:

Дт картрахунки клієнтів (2605, 2625, 2655);

Кт 2924 транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток [2, с. 107–109].

Для забезпечення розрахунків з використанням банківських платіжних карток банки впроваджують широкую мережу обладнання – банкомати, постермінали та імпринтери, що забезпечують їм можливість здійснювати іншу функцію – еквайринг – це виконання розрахунків за операціями з використанням платіжних карток.

Банк-еквайр – банк, що здійснює технологічну обробку та забезпечує надання необхідної інформації щодо обслуговування торговців, розрахунків за операціями, які здійснені із застосуванням платіжних карток, розрахунків у мережі банкоматів та іншого обладнання.

Банк-емітент – це банк, що є членом платіжної системи та здійснює емісію платіжних карток.

Обслуговування торговців і виконання розрахунків із ними за операціями, здійсненими із застосуванням платіжних карток, банк-еквайр проводить на підставі договору.

У бухгалтерському обліку видача готівки через банкомат відображається так:

видача готівки через банкомат власнику платіжної картки на суму заявленої готівки з урахуванням комісійної винагороди:

Дт 2920 "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат";

Кт 1004 "Банкноти та монети в банкоматах".

Якщо операція отримання готівки проведена в банкоматі іншого банку (під час переказу з карткових рахунків власників платіжних карток, відкритих в інших банках):

у банку-емітенті:

Дт 2605 "Кошти на вимогу суб'єктів господарювання для здійснення операцій з використанням платіжних карток";

Дт 2625 "Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток";

Кт коррахунку;

у банку-еквайрі:

Дт коррахунку;

Кт 2920 "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат" [1, с. 86–90].

Корпоративні картки широко застосовують при відрядженнях працівників. Відповідно до Інструкції № 59, відправляючи працівника у відрядження, підприємство зобов'язане забезпечити його авансом. При цьому такий аванс може бути наданий і в безготівковій формі шляхом перерахування на відповідний рахунок для використання із застосуванням платіжних карток. Використання платіжних карток у відрядженнях має ряд переваг:

1. У зв'язку з тим що необхідність направлення працівника у відрядження може виникнути несподівано, бухгалтерія підприємства не завжди має можливість виплатити аванс готівкою своєчасно, особливо якщо мова йде про іноземну валюту. У цьому випадку виходом із ситуації може стати перерахування грошових коштів на відповідний картрахунок з подальшим використанням відрядженою особою платіжної картки.

2. При затримці працівника у відрядженні з поважної причини підприємство буде мати можливість додатково перерахувати грошові кошти, необхідні працівнику у зв'язку з продовженням терміну його відрядження, на картрахунок (див. лист НБУ від 15.03.2007 р. № 11 113/981-2658).

3. Варіант розрахунків із застосуванням платіжних карток дозволяє виконати вимогу інструкції № 59 про забезпечення працівника авансом на відрядження за кордоном в іноземній валюті навіть тим підприємствам, у яких відсутні валютні рахунки. Адже картковий рахунок може бути відкритий у гривні, а розрахунки працівника за кордоном з використанням платіжної картки при цьому будуть здійснюватися в іноземній валюті.

4. Використання платіжних карток допомагає уникнути обмежень по сумі іноземної валюти, яку відряджений працівник має право вивезити з України.

Що ж стосується вивезення платіжних карток за межі України, то на сьогоднішній день ніяких обмежень законодавство не містить. Забезпечити працівника авансом на відрядження в безготівковій формі підприємство

може тільки шляхом перерахування коштів на карттрахунок. На сьогодні існують лише дві можливості забезпечити працівника, що відряджається, авансом у безготівковій формі: шляхом перерахування грошових коштів на карттрахунок підприємства; шляхом перерахування грошових коштів на карттрахунок самого працівника, що відряджається. На підприємстві варто лише обрати, який з варіантів найбільш їх влаштовує.

Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати сутність та особливості операцій банку з використанням платіжних карток в Україні, а також визначити переваги використання платіжних карток при відрядженнях працівників.

Проведене дослідження повністю не розкриває сутності операцій комерційних банків із використанням платіжних карток. Напрямом подальшого дослідження має бути вирішення завдань щодо практичної розробки нормативно-правової та технічної бази впровадження систем електронних платежів, яка б стала запорукою досягнення економічного та соціального розвитку держави.

*Наук. керівн. Глебова Н. В.*

---

**Література:** 1. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України : навч. посібн. / Кіндрацька Л. М. – К. : КНЕУ, 1999 – 432 с. 2. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках: навч. посібн. / Г. П. Табачук, О. М. Сорохман, Т. М. Бречко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 443 с. 3. Мороз А.М. Банківські операції /А.М. Мороз.– К.: КНЕУ, 2002. – 476 с. 4. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 (зі змінами та доповненнями) // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2006. – Вип. 9. – С. 46–110. 5. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України, затверджені постановою правління НБУ від 17.11.2010 № 496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. 6. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, затверджена наказом Міністерства фінансів від 17.03.2011 № 57 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.